

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. II. Alia quædam voces declarantur, maximè Vsia, Essentia, &
Hypostasis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

SECTIO SECUNDA.

Aliæ quædam voces declarantur, maxime *Vsa*, *Essentia*, & *Hypostasis*.

TERTIA particula hæc explicanda est *δυσία*, quæ apud Græcos idem significat, quod *natura*, seu *quidditas* apud Latinos. Unde propterea Filius in divinis Patri dicebatur *ἰσοουσιος*, quod eandem cum eo haberet naturam.

Essentia est primus ejusque rei conceptus: ab hac in eo differt Natura, quod dicat ordinem ad operationes; unde dicitur *Natura*, quasi *nascitur*. Hinc Aristoteles lib. 2. *Physicorum* *Naturam* definit *Principium motus & quietis*, quod operationem, seu productionem denotat.

Hypostasis, si vim vocis, & etymologiam spectes, & substantiam significat, & subsistentiam: unde apud Patres olim magna fuit circa illius usum controversia; alii enim admittendam, alii penitus rejiciendam existimabant. Hinc S. Hieronymus ad S. Damasum, Romanum Pontificem, tanquam judicem controversiarum, super hac re scribit, ejusque sententiam & judicium requirit his verbis: *Obtestor*, inquit, *Beatitudinem tuam per Crucifixum, mundi salutem, per Homosonion Trinitatem, ut mihi epistolis tuis, sive tacendarum, sive dicendarum Hypostasicon detur auctoritas.*

Imò olim in Ecclesiâ inter Orthodoxos libera fuit illius vocis acceptio, & nonnulli ex Sanctis Patribus tres, alii non tres, sed unam tantum in Deo *Hypostasin* esse asserbant. Multis tamen ab hinc annis, nempe post Concilium Chalcedonense & Ephesinum, omnis hæc de re sublata est in Ecclesiâ controversia: Unde usus jam obtinuit ut per *Hypostasin* aliud non intelligatur, quam *Persona*, seu suppositum substantiale nature intelligentis; sicque indubitatum modò est, propriissimè in Deo reperiri tres *Hypostasas*.

Subsistentia, ut observat S. Thomas hic q. 29. art. 2. in Corpore, & ad secundum, apud Latinos idem significabat olim, quod *Hypostasis*: nunc autem abstractivè sumitur, pro ultimo scilicet termino, seu complemento substantiæ, ita ut unâ cum substantiâ constituat Personam.

Suppositum duobus modis sumi solet: nonnunquam enim accipitur pro *subsistentiâ*: plerumque tamen usurpatur pro toto, seu composito ex natura & subsistentiâ. Latini autem patet vox *suppositum*, quam *Persona*: *suppositum* siquidem significat quodvis compositum ex natura & subsistentiâ, sive natura illa sit rationalis, sive irrationalis; nec enim Angelus tantum & homo, sed equus, leo, lapis, & alia irrationalia, & inanimata sunt *supposita*, sive non tamen *Personæ*; Persona siquidem, ut diximus, soli competit composito ex subsistentiâ & natura rationali, Angelo nimirum & homini, atque etiam Deo, quamvis Deus propriè non sit compositum, cum personalitas in eo à natura non distinguatur.

Tandem circa vocem *substantia* observandum: licet, ut notat S. Thomas hic, q. 29. art. 2. Corpore, bisariam olim sumeretur, pro quidditate scilicet rei, & etiam pro subsistentiâ, quo sensu Sanctus Hilarius lib. de Synodis asserit, in Deo non male dici tres *substantias*: & S. Augustinus lib. 7. de Trin. cap. 4. *Dicitur est à nostris Græcis*, inquit, *una essentia, tres substantiæ*: nunc tamen priori tantum modo accipitur, pro eo nimirum, quod constituit

I. *ὄνεια* Græci idem est, ac natura seu quidditas Latini.

II. *Essentia* & natura quomodo inter se differant.

III. *Particula* Hypostasis variis olim fuit apud Patres usus.

IV. *Hypostasis* jam idem significat, quod *Persona*.

V. *Subsistentia* abstractivè sumitur, quam *Hypostasis*.

VI. *Quis vocis* *Suppositi* apud Latinos sit usus.

Latini patet *Suppositum*, quam *Persona*.

VII. *Quid modò* apud Scholasticos significet *Substantia*.

III. *Deus trinitus* sive *Personis* dicitur, non *triplex*.

Quamvis autem Deus dicatur *trinitus*, inquit S. Thomas hic q. 31. art. 1. ad tertium, ait tamen eum vocari non posse *triplicem*, cum hæc vocem dicat innuere inæqualitatem, quæ in divinis Personis reperiri non potest. Graves tamen Theologi non refugunt concedere, Deum in Personis, non *trinitum* tantum esse, sed *triplicem*. Videatur Vasquez hic disp. 131. num. 16. In eo tamen omnes conspirant, nec naturam divinam, nec Trinitatem vocari posse *trinitam*, cum neque natura, neque Trinitas multiplicetur.

IV. *Quidnam* denotet vox *Persona*.

Secunda vox, quæ hæc explicanda occurrit, est *Persona*, quæ juxta definitionem Boëtii, à S. Thomâ 1. p. q. 29. art. 1. & Theologis, uno excepto Scoto, receptam, est *Rationalis nature individua* (seu incommunicabilis) *substantia*. Hanc etiam Personæ acceptionem Patres, tum Latini, tum Græci, sub voce *ὑπόστασις* approbant. Hinc S. Athanasius in suo symbolo: *Alia*, inquit, *est persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti.*

V. *Error Valla* circa notionem *Personæ*.

Temerè ergo Laurentius Valla, lib. 6. Elegant. cap. 34. contra Boëtium offendere nititur, nomen Personæ non significare substantiam, sed qualitatem, nec Deo magis quam bruto convenire. Sed turpiter erravit Valla, nec contra Theologiam tantum, cujus erat ignarus, sed contra Grammaticam, artem suam, peccavit; primæ enim latinæ auctores Personam in hoc sensu usurpant, ut nimirum substantiam, & humanæ nature individuum significat.

VI. *Speciandum* est, ad quid nomen aliquod significandum, sit impositum.

Aliud ergo est, à quo hoc nomen desumptum sit, aliud ad quid significandum sit impositum, ut rectè observat S. Thomas 1. p. q. 29. art. 3. ad secundum. Hoc ergo nomen *Persona* ab iis personis, quæ in comædiis ac Tragediis, diversa conditionis ac status homines repræsentabant est tractatum. A Græcis verò, ut dixi vocabantur *ὑπόστασις*, quod larvas ante faciem ponendo, vultum obtegerent, & hoc modo incedere personati. Quamvis autem ab his nomen hoc, suam traxerit originem, non tamen ad hos, sed ad individua nature alienius substantialis significanda, à Patribus ac Theologis est assumptum, quibus proinde hæc in parte, citra ingentem temeritatem refragari nemo potest.

VII. *Hæc Persona* *abstractio*, anima separata non est *quævis*.

Nec contra hæc *Personæ* definitionem urget, quod opponit Scotus in 1. dist. 28. q. 1. §. *ad Questionem*: quod nimirum competat animæ rationali, à corpore separata. Hoc, inquam, non urget; per *substantiam* enim omnes intelligunt substantiam completam, non incompletam, & ad totalis compositionem ordinatam.

VIII. *Deitas non* est *Persona*, quia non est *incommunicabilis*.

Nec etiam ex hæc definitione sequitur, ut contendit Scotus citatus, quod *Deitas* sit *Persona*; particula enim illa *individua*, ut Theologi omnes explicant, idem est atque *incommunicabilis*. Unde quidam, ipso etiam S. Thomâ hic, q. 29. art. 3. ad 4. non dissentiente, hoc nomine præferunt definitionem Personæ à Richardo de S. Victore assignatam, nempe, *Persona est rationalis nature incommunicabilis existentia*. Hoc, inquam, nomine illam præferunt, quia vox *incommunicabilis* clariùs Deitatem excludit à ratione Personæ, utpote quæ est communicabilis. Aliunde tamen definitio Boëtii clarior est, *substantia* siquidem melius explicat rem per se existentem, quæ in definitione Personæ devotatur, quam *existentia*.

Vox *substantia* clarior est, quam *existentia*.

rem proprie dictam, tanquam primus illius conceptus. Unde in divinis una tantum dicitur esse substantia, seu tres Personae unius substantiae. Hinc S. Thomas I. p. q. 30. a. 1. ad primum sic habet: Nos non consuevimus dicere tres substantias: ne intelligerentur tres essentiae, propter nominis aquivocationem.

S. etiam Augustinus, lib. 5. de Trin. cap. 9. ait: Quia nostra loquendi consuetudo jam obtinuit, ut hoc intelligatur, cum dicimus essentiam, quod intelligimus, cum dicimus substantiam, non audemus dicere, unam essentiam, tres substantias. Hac ille.

DISPUTATIO II.

De numero, & Deitate Divinarum Personarum.

SECTIO PRIMA.

Sintne plures in Deitate Personae.

I. Varii doctorum circa Personarum numerum errores.

VERITAS una, via errandi infinita. Mirum est quot circa Personarum numerum extiterint errores, in quot, inquam, scopulos in immenso hoc pelago varii incaute impegerint, quos operae-premium erit hic referre & retellere, ut inde mylterii hujus veritas clarius illucescat.

II. Iudaei Deum, non ut trinum, sed tantum ut unum colebant.

Mitto vero hic Judaeos, qui Deum passim, non ut in Personis trinum, sed ut unicum tantum colebant; paucissimis autem inter eos pluralitas Personarum innotuit, nec ferè nisi Prophetis, iisque quibus ob vitae sanctimoniam, singularis hac de re è caelo lux est oborta.

III. Praxeas, Noëti, Sabellii, & Hermogenis circa Trinitatem error.

Hic ergo negotium nobis præcipue erit cum hæreticis, qui varii variis temporibus emergentes, huic se mysterio opposuerunt. Praxeas ergo, Noëtus, Sabellius, & Hermogenes, à quibus tanquam sectæ auctoribus, dicti sunt eorum sequaces Praxeani, Noëtiani, Sabelliani, & Hermogeniani: hi, inquam, Trinitatem Personarum in unam planè confundebant, sicque Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, eandem omnino esse Personam dictitabant: Sabellius verò peculiariter esse tantum tria diversa nomina ejusdem Personæ. Praxeas itaque & Sabellius Patrem Omnipotentem dicebant esse Jesum Christum, & pro nobis crucifixum & passum: à quibus proinde Patripassiana hæresis duxit originem.

IV. Montanista etiam aliqui in eodem fuerunt errore.

In hoc etiam errore negantium Trinitatem fuerunt nonnulli Montanista, qui, ut ait S. Hieronymus: Trinitatem in unius persone angustias cogebant. Montanus tamen ipse, licet in aliis erraverit, circa Trinitatem tamen nihil ab Ecclesiâ Catholicâ diversum sensisse videtur. Idem tenuisse videtur Paulus Samosatenus Episcopus, Photinus Sirmien-sis Episcopus, & alii. Quam hæresim dudum jam sepultam, ab inferis denuo suscitavit Michaël quidam Servetus natione Hispanus, eâ de causâ Genevæ anno 1555. instigante Calvino, publicè combustus, ut refert Tannerus hic, q. 1. dub. 3.

V. Secundus error, eorum est, qui Trinitatem oppugnant in dicitur.

Hi directè Trinitatem impugnant: alii verò idem præstiterunt indirectè, nunc scilicet hujus, nunc illius Personæ divinitatem negantes: & in hoc prioribus erant oppositi, quòd Sabellius & alii supra positi, ut vidimus, in divinis confunderent Personas, unicam nimirum statuentes, hi verò dividebant substantias, & ita tres asserabant esse in Trinitate Personas, ut tres pariter ibidem

ponerent essentias.

Præcipuus hac in re fuit Arius, Presbyter Alexandrinus, qui Filium non ejusdem cum Patre substantiæ esse dicebat, sed creaturam; & tantumdem assererat de Spiritu Sancto. Idem de Filio & Spiritu Sancto docebat Eunomius; & de Spiritu Sancto Macedonius Episcopus Constantinopolitanus, quem ajebat, non verum, sed peregrinum, & adscriptitium Deum esse. Pulchrè verò hanc Arianorum hæresim describit S. Augustinus tom. 6. lib. de Heræsis, hæresi 49. Nolunt, inquit, Ariani Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum esse unius ejusdemque substantiæ, seu essentia, sed esse Filium creaturam, Spiritum verò Sanctum creaturam creaturæ, hoc est, ab ipso Filio creatum volunt; in eo autem quòd Christum sine animâ solam carnem suscepisse arbitrantur, minus noti sunt, sed hoc verum esse, & Epiphanius non tacuit, & ego ex eorum quibusdam scriptis, & colloquutionibus certissime comperi. Hac S. Augustinus.

VI. Error Arii, Eunomii, & Macedonii.

Arianorum hæresim interpretis S. Augustini.

Hanc Arii hæresim hoc nostro sæculo renovavit Valentinus Gentilis Italus, qui cum cam Genevæ recantasset, in eandem tamen postea relapsus, eâ de causâ Bernæ capite plexus est. Ab hoc originem duxit nova secta Trinitariorum, qui Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, inter se non esse æquales asserbant, sed Patrem cæteris longè excellentiorem: Unde ab iisdem Pater dicebatur essentiatior, alii duo essentiatii: quæ fusiùs prosequitur Bellarminus tom. 1. contro. 2. libro primo, cap. primo.

VII. Arii hæresim à qua, post hæc sæculo, renovata.

De eadem hæresi contra Trinitatem, meritò suspecti sunt nostri temporis Sectarii, qui quamvis expressis verbis hoc non asserant, ea tamen dicunt, quæ indirectè eò tendere videntur, ut Filium in naturâ Patri inferiorem esse ostendant. Imò Lutherus hoc directè affirmare videtur, dum & vocem *υποθετικος* rejicit, & hunc versiculum Sancta Trinitas unus Deus miserere nobis, ut Disp. præcedente sect. 1. num. 2. vidimus, ex Ecclesiæ precibus expunxit.

VIII. Nostri temporis Sectarii, hæresim contra Trinitatem, meritò suspecti.

His ut in aliis plerisque, ita & in hoc facem prætulit Erasmus, qui errorem hunc Arianorum ait non esse hæresim, sed tantum schisma. Deinde verba illa Christi Joan. 10. v. 30. Ego & Pater unum sumus, non de unitate naturæ, sed de concordia voluntatis, cum Arianis explicat. Præterea in præfatione ad libros Hilarii. Audemus, inquit, Spiritum Sanctum DEVM appellare; quod veteres non sunt ausi: & alia hujusmodi, quæ arguunt hominem profanum, quicquid fenderit, parum cautè & catholicè esse locutum. Plura hujuscemodî Erasmi dicta refert Valentia hæc, disp. 2. q. 1. p. 1. 5. 9. & alii.

IX. Erasmi minus rectè loquitur de hæresi Arii.

Contra